

Bevezető a Neveléstudomány „Pedagógusok folyamatos szakmai fejlődése és tanulása” című tematikus számához

Halász Gábor és Rapos Nóra

Az alább bemutatásra kerülő három tanulmány *A pedagógusok folyamatos szakmai fejlődési modelljeinek vizsgálata a köznevelési rendszer, a szervezet és az egyén szintjén*, röviden *MoTeL (Models of Teacher Learning)*¹ című projekt második megjelenése ebben a lapban, ugyanakkor első abban a tekintetben, hogy az elméleti keretrendszert bemutató írások után először tudunk eredményeinkről is beszámolni.

A négyéves kutatás átfogó célja a pedagógus munka eredményességét meghatározó összefüggések feltárása, különös tekintettel a folyamatos szakmai fejlődés és tanulás rendszerét alkotó tényezőkre. A vizsgálat fókuszában álló kérdések:

1. Hogyan értelmezhető a folyamatos szakmai fejlődés és tanulás eredményessége, s ennek milyen egyéni-, szervezeti- és rendszerszintű aspektusai különíthetők el?
2. Mely egyéni-, szervezeti- és rendszerszintű tényezők segítik elő, illetve gátolják a pedagógusok folyamatos szakmai fejlődését és tanulását?
3. Milyen szerepet játszanak és hogyan kapcsolódnak össze a pedagógusok folyamatos szakmai fejlődésében és tanulásában a formális, nonformális és informális tanulás elemei (kognitív és affektív szinten egyaránt)?

A hazai pedagógusvizsgálatok kiterjedt hálójában a MoTeL a pedagógusok tanulásának mélyebb megértésére törekszik. A vizsgálat komplexitását mutatja, hogy kutatásunk kiindulópontja humánökológiai természetű, eszerint a megközelítés szerint az egyéni-, a szervezeti- és a rendszerszintű elemek viszonya kölcsönös és egymásra nézve meghatározó a pedagógusok szakmai fejlődésében és tanulásában. Továbbá a tanulási folyamatban tudatosan keressük a formális, informális és nemformális elemek kapcsolatrendszerét a munkahelyi tanulás keretei között. Mindezekon túlmenően adatbázisunk lehetőséget kínál a szervezeti és az egyéni folyamatok közti kapcsolatok feltárására, valamint a szakmai tanulás subject és object alapú értelmezésére is.

Vizsgálatunk mintavételi egységét a köznevelési intézmények általános iskolai, gimnáziumi, szakgimnáziumi és szakközépiskolai feladatellátási helyei adták. A mintavételi eljárás régió és iskolatípus szerint rétegzett, a tisztított MoTeL adatbázis országosan reprezentatív mintájában összesen 5063 pedagógus válasza szerepelnek 656 feladatellátási helyről.

A Fókusz rovatban három tanulmány kapott helyet: 1) a pedagógusok folyamatos szakmai fejlődésének és tanulásának komplexitását bemutató írás, melynek célja annak az elméleti irodalomnak a rendszerezése, amely a szakmai fejlődést tanuláselméleti alapon közelíti. Ezen túl célul tűztük ki a hazai pedagógusok tanulásával foglalkozó szakirodalom összegzését, rámutatva, hogy az informális, munkahelyi tanulás vizsgálata milyen fontos irány magyar viszonylatban is. Az ebben a tanulmányban összegzett eredmények elsődleges célja, hogy megmutassa: a pedagógusok tanulási tevékenységrendszere árnyaltabb, s van mód ennek az árnyaltságnak az

1. Az 128738 számú projekt a Nemzeti Kutatási Fejlesztési és Innovációs Alapból biztosított támogatással, a K_18 pályázati program finanszírozásában megvalósuló program.

értelmezésére (Rapos Nóra, Tókos Katalin, Nagy Krisztina, Eszes Fruzsina és Horváth László: *A pedagógusok folyamatos szakmai fejlődésének és tanulásának komplexitása*). 2) Ehhez az íráshoz szorosan kapcsolódik a tanulószervezeti jellemzőket és a pedagógusok tanulását, s azok kapcsolatait vizsgáló írás, amelyben az első tanulmányban bemutatott tevékenységrendszerek szervezeti kontextusban való értelmezése is helyet kap (Lénárd Sándor, Szivák Judit, Urbán Krisztián, Tóth-Pjeczka Kata és Horváth László: *Tanulószervezeti jellemzők és a pedagógusok tanulása a hazai köznevelési rendszerben*). 3) Végül mindezeketől kicsit elválva, de a MoTeL-kutatás szerves részeként egy elméleti írásban összegezzük a kezdő, még a képzésben tanuló pedagógus tanulásnak vizsgálatához kapcsolódó mezoszintű tanulási tér elméleti és kutatási keretrendszerét (Rapos Nóra, Tókos Katalin, Eszes Fruzsina és Nagy Krisztina: *Tanárszakos hallgatók szakmai fejlődését és tanulását meghatározó kontextuális elemek és vizsgálati lehetőségeik*).